

Luo / Muokkaa

Lähetä

Lausunnonantajat

Yhteenveto

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista (VM140:06/2013)

Lausunnonantajan saate

Lausunnonantajia: 1

Voit kirjoittaa lausunnon tähän. Lausuntopalautteen arvioinnin ja asian mahdollisen jatkovalmistelun helpottamiseksi lausunnossa pyydetään noudattamaan hallituksen esityksen otsikointia ja jäsentelyä. Lisäksi pyydetään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan kaavailtujen lainmuutosten vaikutuksia.

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi,
Tietohallinto- ja asiointipalvelut,
Toikka Maaria

8.1.2016

Esityksen pääasiallinen sisältö

Trafi pitää kannatettavana asiana sähköisen asiointin tukipalvelujen uudistamista ja samalla keskittämistä pääsääntöisesti yhden toimijan, Väestörekisterikeskuksen alaisuuteen.

Johdanto

1. luku Yleiset säännökset

1§ Lain tarkoitus ja soveltamisala

”Tämän lain hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta”.

Trafin lausunto

Trafi pitää lain tarkoitusta hyvänä ja kannatettavana, kun otetaan huomioon viraston toiminta ja sen luonne. Ehdotetulla lailla on suotuisia yhteiskunnallisia vaikutuksia mm. yritysmaailmalle ja se tukee esimerkiksi kansalaisten sähköisten palvelukanavien käyttöä ja itsepalvelun lisääntymistä. Ehdotettu laki tukee myös Sipilän hallitusohjelmassa digitalisaatiokehitykselle asetettuja tavoitteita.

Trafi kiinnittää positiivista huomiota siihen, että ehdotetussa laissa säädettäisiin tarkemmin muun muassa tukipalvelujen toiminnallisuuksista, palveluntuottajien vastuista ja tehtävistä sekä henkilö- ja muiden tietojen käsittelystä tukipalvelujen tuottamiseksi. Tämä on selkeä ja kannatettava parannus lainsäädännön nykytilaan palvelujen monimuotoistuksessa esim. henkilötietojen käsittelyn ja yksityisyyden suojan kannalta arvioituna.

Yleisperustelut

Esityksen vaikutukset

4.3. Taloudelliset hyödyt ja vaikutus viranomaisten toimintaan

”Säästövaikutus tehostuu edelleen, jos sähköiset asiointipalvelut voidaan tarjota asiakkaalle mahdollisimman yksinkertaisina ja yhteisellä helppokäyttöisellä käyttökokemuksella”.

Trafin lausunto

Yhtenäinen ja helppokäyttöinen käyttökokemus ovat tavoittelemisen arvoisia kaikissa julkishallinnon sähköisissä asiointipalveluissa. Sähköisen asioinnin palvelut, tukipalveluja lukuun ottamatta, tuotetaan kuitenkin käyttäjäorganisaatioiden toimesta ja nähdäksemme tässä lakiesityksessä ei esitetä mitään sellaista, mikä varmistaisi yhtenäisen ja helppokäyttöisen käyttökokemuksen koko asiointiprosessin osalta. Yhtenäisen käyttökokemuksen varmistamisen koko asiointiprosessin osalta, on jatkokehityksessä kannatettava näkökulma. Jotta käyttäjäorganisaatio lähtisi kehittämään omia asiointipalveluja enemmän sähköisiksi perinteisen lomake- ja asiointipisteasioinnin sijaan, on enemmänkin riippuvainen käyttäjäorganisaation käytettävissä olevista taloudellisista resursseista ja henkilöresursseista.

4.5. Vaikutukset yritysten toimintaan

Trafin lausunto

Trafi pitää erittäin kannatettavana yritysten mahdollisuuksia hyödyntää yhteisiä tukipalveluja. Näin yritysten ja viranomaisten palvelut olisivat saatavilla asiakaslähtöisesti yhden luukun kautta.

4.7. Ympäristövaikutukset

Trafin lausunto

Sähköisten palvelujen käytön lisääminen vähentää tarvetta käyntiasiointiin ja moottoriajoneuvojen käyttöön asiointitapahtuman hoitamisessa. Paperipostin kuljettamiseen liittyvän logistiikan kevenemisellä on myönteisiä ympäristövaikutuksia. Nämä ympäristönäkökohdat ovat virastomme ympäristötavoitteiden kannalta tärkeitä näkökulmia.

Yksityiskohtaiset perustelut

2. luku Palvelutuotanto ja palvelujen käyttö

3 § Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelusta, joka mahdollistaa verkkomaksujen maksamisen käyttäjäorganisaatiolle. Palvelu korvaa Vetuma-palvelun maksamispalvelun vuoden 2017 loppuun mennessä, jolloin Vetuma-palvelun tarjoaminen on tarkoitus lopettaa kokonaan.

Trafin lausunto

Trafin asiointipalvelut ovat pääsääntöisesti maksullisia ja asiointivolyymit ovat suuret sekä henkilö- että organisaatioasiakkaiden osalta. Nykytilanne, jossa maksamisen verkkopalvelut on eriytetty henkilöasiakkaan (Vetuma) ja organisaatioasiakkaan (Netsin maksupalvelut) osalta ei ole lain hengen mukainen eikä käyttäjäorganisaation palvelutuotannon järjestämisen näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Trafin näkemyksen mukaan verkkomaksamista kehitettäessä tulee käyttäjäorganisaatiolle olla tarjolla helposti käyttöönotettava ja verkkomaksamisen erityispiirteet mm. maksunpalautukset huomioiva yksi tukipalvelu, joka tarjoaa asiakastarpeen mukaiset maksutavat niin henkilö- kuin organisaatioasiakkaillekin.

2. luku Palvelutuotanto ja palvelujen käyttö

3 § Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

Trafin lausunto

3 §:ään on koottu selkeästi ja hyvin kuvattuna sähköisen asioinnin tukipalvelut. Tämän hetkinen julkisen hallinnon palvelujärjestelmä on pirstaloitunutta ja viranomaiskohtaista. Tämä aiheuttaa haasteita asiakaslähtöisten palvelujen kehittämiseksi. Ehdotetussa laissa tarkoitettut yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut, yksinkertaistavat ja helpottavat turvallista hallinnossa asiointia. Palvelut myös parantavat tietojen yhteiskäyttöä ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta julkisessa hallinnossa sekä edistävät yritysten mahdollisuuksia hyödyntää julkisen hallinnon tietovarantoja ja palveluja. Tukipalvelujen toiminnallisuuksia kehitettäessä asiakaslähtöisyyteen ja helppokäyttöisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

5 § Tukipalvelujen käyttö

"Valtion virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten on käytettävä tukipalveluja, ellei organisaation ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvallisuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua".

"Muut kuin edellä 3 momentissa mainitut julkista hallinto- ja palvelutehtävää hoitavat yksityiset yhteisöt voivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaiselle henkilölle, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Muut kuin viranomaiset eivät kuitenkaan voi käyttää 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja.

"Kansallista palveluväylää voidaan käyttää tietojen siirtoon myös viranomaisten ja yksityisten yhteisöjen tietojärjestelmien ja asiointipalvelujen välillä".

Trafin lausunto

Trafi pitää hyvänä asiana, että lakiin on sisällytetty tukipalvelujen velvoittavuuden vaatimus. Laki antaa näin selkeän ohjaavan perustan tukipalvelujen käytön järjestämisestä.

Julkista viranomaistehtävää hoitavilla yksityisillä yrityksillä voi olla sähköinen palvelu, jossa käyttäjällä voi olla valittavana sekä julkisia tehtäviä sisältäviä palveluja tai asiakassuhteen hoitamiseen liittyviä palveluja yhden tunnistautumisen jälkeen. Esitys rajaa tällaisen palvelutarjoaman yhteisen julkisen tunnistamisratkaisun ulkopuolelle. Kyseinen malli on jo käytössä ajoneuvojen rekisteröintipalveluissa vakuutusyhtiöissä, joissa vakuutuksenottaja voi vakuuttaa omaisuuttaan ja tehdä liikennevakuutuksen yhteydessä rekisteri-ilmoituksia ajoneuvoliikennerekisteriin. Harkittavaksi jää pitäisikö julkista viranomaistehtävää hoitaville sallia tunnistautumisen käyttö myös asiakassuhteen hoitoon, koska tilanteita ei palvelutapahtuman mielekkyyden ja käytettävyyden takia voi erottaa toisistaan ennen tunnistautumista.

Ehdotuksen mukaan yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja voitaisiin suurelta osin tarjota myös yksityiseen toimintaan. Kansallista palveluväylää voitaisiin käyttää turvalliseen tiedonsiirtoon myös viranomaisen ja yksityisten yhteisöjen tietojärjestelmien välillä. Tavoitteena olisi siis yhtenäinen rajapinta viranomaisten järjestelmiin. Ehdotetussa laissa tunnistetaan julkista hallintotehtävää tai lakisääteistä tehtävää hoitavia yksityisiä toimijoita, joiden tiedonsaantioikeus viranomaisen rekisteristä sisältyy ko. tehtävän suorittamiseen.

Ehdotetulla lailla on nyt Trafin käsityksen mukaan tarkoitus mahdollistaa yksityisten toimijoiden tiedonsaanti myös muuhun kuin lakisääteiseen tai julkisen hallintotehtävän hoitamista varten. Haasteeksi muodostuu rekisterinpitäjän kannalta se, onko ja missä tilanteessa kyseisellä taholla oikeutta käsitellä viranomaisen rekisteritietoja. Trafi katsoo, että yhtenäisten rajapintaratkaisujen kehittäminen on kannatettavaa. Nyt ehdotettua lakiluonnosta tulisi kuitenkin selkiyttää ja tarkentaa siten, että siitä kävisi ilmi rekisterinpitäjälle erityislainsäädännöllä asetetut tietojenluovuttamista koskevat velvoitteet ja niiden asema suhteessa kyseessä olevaan lakiluonnokseen.

3 luku Henkilö- ja muiden tietojen käsittely palvelutuotannossa
6 § Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

"4) kaupparekisterilaissa (129/1979) tarkoitetusta kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitetusta yhteisötietojärjestelmästä elinkeinotoimintaa harjoittavia ja niiden vastuuhenkilöitä koskevia tietoja".

Trafin lausunto

Trafi pitää tarkoituksenmukaisena sähköisen asiointin asiointivaltuuksien sekä yhteystietojen hallinnan kannalta, että yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä olisi saatavilla yritysten pääyksikön lisäksi niiden toimipaikkojen yhteystiedot.

12 § Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen luovuttaminen

"Sen lisäksi mitä 10 §:n 3-5- momentissa säädetään palveluntuottaja voi luovuttaa tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja sille käyttäjäorganisaatiolle, jonka asiointipalvelun käytön tai muun asiointin yhteydessä tiedot on tallennettu tai joka on ollut viestinvälityspalvelun avulla välitetyn viestinnän toisena osapuolena, mikäli käyttäjäorganisaatio tarvitsee tietoja"

Trafin lausunto

Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus muuttaa henkilötietolaissa rekisterinpitäjälle annettuja vastuita kuten muun muassa ehdotetun lain 13 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan. Käyttäjäorganisaation rekisteritietojen käsittelystä syntyneiden tietojen (palvelutuotannossa käsiteltävät tiedot) avulla käyttäjäorganisaatio voi täyttää sille rekisterinpitäjänä tietojen käsittelyä koskevia lakisääteisiä velvoitteita. Trafin käsityksen mukaan palvelujen käytöstä syntyneiden tietojen rekisterinpitäjä on kyseisiä tietoja palveluun tarjoava käyttäjäorganisaatio. Trafi katsoo, että käyttäjäorganisaation oikeus palvelutuotannossa syntyneiden tietojen käsittelyyn vain tietyin edellytyksin, on vastoin rekisterinpitäjälle laissa asettuja velvoitteita. Vastaavasti palvelutuotannosta syntyvien tietojen luovuttamisen tulisi säilyä rekisterinpitäjänä toimivan, rekisteritietoja palveluun tarjoavan käyttäjäorganisaation määräysvallassa.

13 § Tietojen käsittely käyttäjäorganisaatiossa

1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan "Esimerkiksi ajoneuvoliikennerekisterin tietojen käsittelystä säädetään ajoneuvolaissa (1090/2002) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa ajoneuvojen rekisteröinnistä ja pitää yllä ajoneuvoliikennerekisteriä."

Trafin lausunto

Kohdassa viitataan virheellisesti ajoneuvolakiin (1090/2002) ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain (541/2003) sijasta.

17 § Lokirekisteri

"Väestörekisterikeskuksen on tietojen käsittelyn laillisuuden varmistamiseksi pidettävä lokirekisteriä 3 §:n 1 momentin 1-7 kohdissa tarkoitettujen tukipalvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelystä. Lokirekisteriin on tallennettava tieto tietojen käsittelijästä, käsittelyn ajankohdasta sekä käsittelyn kohteena olleista järjestelmän tiedoista tai tietoryhmistä".

Trafin lausunto

Ehdotetun pykälän osalta Trafi viittaa edellä lausunnossa 3 luvun 12 §:ssä todettuun. Trafin käsityksen mukaan ehdotetussa pykälässä viitataan rekisteritietoja palveluun tarjoavan

käyttäjäorganisaation tietojen käsittelystä syntyvään "lokien lokiin". Tämän ja aiemmin esitetyn pohjalta Trafi katsoo, että palvelutuotannossa syntyviä ja käsiteltäviä tietoja koskevia pykäläluonnoksia tulisi tarkastella uudelleen muun muassa siitä näkökulmasta kuka ja missä tilanteessa on pykäläluonnoksissa todettujen tietojen rekisterinpitäjä.

18 § Lokirekisterin tietojen käyttö ja luovuttaminen

Ehdotetun pykälän osalta Trafi viittaa edellä lausunnossa 3 luvun 12 ja 17 §:ien osalta lausuttuun.

Lisäksi Trafi kiinnittää huomiota, että henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus koskee rekisteröityä itseään koskevia tietoja. Lokirekisteriin tallentuvat tiedot koskevat pääosin niitä henkilöitä, jotka ovat tietoja käsitelleet, ja tällöin heillä on kyseessä olevia tietoja käsitelleinä tahoina tarkastusoikeus lokirekisterissä heitä itseään koskeviin tietoihin. Näin ollen henkilöllä, jonka palvelun käytöstä tallennetut tiedot ovat olleet käsittelyn kohteena, ei voi olla henkilötietolain tarkoittamaa omien tietojen tarkastusoikeutta.

Suostumuksen osalta jäisi epäselväksi, mihin annettu nimenomainen suostumus tallennetaan, jotta suostumus on jälkikäteen, mikäli suostumuksen antaminen kiistetään, todennettavissa.

[Mene edelliselle sivulle](#)